

засуджених в Україні потребує окремого наукового пошуку, ми поставили за мету вирішити дане завдання, що й виступило додатковим аргументом під час вибору назви статті на всеукраїнську наукову конференцію.

Саме проведений нами аналіз наукової літератури та нормативно-правових актів, що стосуються змісту виконання судових рішень щодо засуджених в Україні дав можливість виокремити п'ять історико-правових періодів формування кримінально-виконавчих виконання судових рішень щодо засуджених в Україні, а саме:

а) 1990–1995 рр. – період від проголошення Декларації про державний суверенітет і до прийняття Конституції України;

б) 1996–2002 рр. – з моменту прийняття Основного Закону нашої держави й до ухвалення кодексу у сфері виконання та відбування кримінальних покарань;

в) 2003–2005 рр. – період від прийняття Кримінально-виконавчого кодексу і до ухвалення Закону «Про Державну кримінально-виконавчу службу України»;

г) 2005–2016 рр. – період від прийняття Закону «Про Державну кримінально-виконавчу службу України»; д) 2016р – по теперішній час.

ЗАРОДЖЕННЯ ІНСТИТУТУ ПРОБАЦІЇ В УКРАЇНІ

Дем'янчук В. А.

доктор юридичних наук, професор,

ректор

Міжнародного економіко-гуманітарного університету

імені академіка Степана Дем'янчука

м. Рівне, Україна

Риженко І. М.

кандидат технічних наук, доцент,

доцент кафедри цивільно-правових дисциплін

Міжнародного економіко-гуманітарного університету

імені академіка Степана Дем'янчука

м. Рівне, Україна

Розкриваючи зміст питання зародження пробації в Україні варто зазначити, що вітчизняні вчені однозначні в тому, що дослідження інституту пробації є актуальною і недостатньо дослідженою проблемою. Як зазначають Богатирьова О.І., Олефір Л.І. досліджуваний інститут діє

лише з 2015 року, а тому українських дослідників, наукові інтереси яких лежали б у площині пробації, небагато [1, с. 7].

Хоча, проведений нами аналіз наукової літератури показує, що за останні роки у вітчизняних фахових виданнях з'явилося багато цікавих публікацій щодо пробації в Україні. Зокрема, офіційно, пробація як вважають вітчизняні вчені Ю.Г. Севрук, Л.О. Петровська заявила про себе в Україні у травні 2002 року, коли делегація Державного департаменту України з питань виконання покарань повернулася з відрядження у Королівство Швеції і за його результатами подала до Кабінету Міністрів України пропозиції по створення в Україні служби пробації. Кабінетом Міністрів України 28 травня 2002 року було надано офіційне доручення Державному департаменту України з питань виконання покарань щодо узгодження пропозиції по створенню служби пробації в Україні [2, с. 13].

Після цього перші три законопроекти з цього питання були подані та зареєстровані у Верховній Раді України у 2008 році. Нажаль вони пролежали практично без руху чотири роки. У 2012 році міжвідомчою робочою групою при Міністерстві юстиції України був розроблений новий проект Закону України «Про пробацію». У січні 2013 року урядовий проект цього Закону був зареєстрований у Верховній Раді України. За поданням комітету з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності Верховної Ради України у жовтні 2013 року проект закону України «Про пробацію» був прийнятий за основу Верховною Радою України.

У 2014 році законопроект було включено до порядку денного Верховної Ради України. 5 лютого 2015 року на першій сесії Верховної Ради України восьмого скликання було прийнято Закон України «Про пробацію». 27 лютого 2015 року після офіційного опублікування Закон набрав чинності, та вводиться в дію 27 серпня 2015 року.

При розробці Закону українськими правознавцями вивчався досвід різних країн світу, в першу чергу, таких як Швеція, Англія, Канада, США, Франція, Латвія, Молдова, Румунія, Грузія, а також рекомендації і методичні матеріали, що були підготовлені спільно з міжнародними експертами. Беззаперечно будь-який досвід є цікавим. Але якщо говорити про можливість запровадження вивченого досвіду, то, звичайно, у першу чергу цікавим є досвід країн пострадянського простору. Такий досвід є більш прийнятний і адаптивний у багатьох сферах суспільних життя, але в першу чергу зорієнтований на матеріальні ресурси (можливості) України.

Крім того, відносно нетривалий термін функціонування пробації у таких країнах дозволив вивчати досвід вирішення нормативних та організаційних питань максимально наближених до тих, що постають перед Україною сьогодні. Досвід більш розвинених з економічної точки

зору країн є цікавим як для отримання ідей та і для їх переформатування під наше суспільство і нашу державу.

Закон України «Про пробацію» є одним з так званих «євроінтеграційних» законів і при підготовці якого урахувалися рекомендації Комітету Міністрів Ради Європи CM/Res (2010)1 про пробацію.

Модель служби пробації, що пропонується в Україні, передбачає функціонування органу пробації у складі Міністерства юстиції України і її можна вважати новелою кримінального судочинства України. Концептуальним питанням Закону України «Про пробацію» в Україні є створення пробації шляхом реорганізації кримінально-виконавчої інспекції в уповноваженого органу пробації.

Це питання викликало найбільш запеклі дискусії при розробці законодавства про пробацію. У деяких країнах світу (Уельс, Австралія, Австрія, Фінляндія) служба пробації є самостійним органом. Обрана Україною модель служби пробації є найбільш оптимальним шляхом впровадження пробації у нинішніх економічних умовах. Крім того, кримінально-виконавча інспекція у межах діючого законодавства вже здійснює деякі функції аналогічні пробації у частині виконання покарань, не пов'язаних із позбавленням волі, а також має певну матеріальну базу та штат працівників.

Прийняття Верховною Радою Закону «Про пробацію» у 2015 році поставило перед вітчизняною кримінально-виконавчою теорією і практикою численні завдання, вирішення яких буде залежати сам процес функціонування інституту пробації. Тому є потреба у розумінні соціально-правової характеристики пробації, знанні історії її виникнення та розвитку, зарубіжного досвіду та основних міжнародних стандартів у сфері пробаційної діяльності. Ключовою відмінністю сучасної пробації від кримінально-виконавчої інспекції є її соціальний складник, що включає себе: досудову доповідь, заходи соціальної реабілітації засуджених, визначення оцінки ризиків клієнтів пробації під час відбування покарання тощо.

Водночас можна виділити **загальні соціальні передумови виникнення інституту пробації** як однієї з альтернатив ув'язненню, такі як:

- низька ефективність позбавлення волі, яка виявилася у зростанні масштабів рецидивної злочинності, що зумовило пошук ефективніших засобів її протидії;
- невідповідність позбавлення волі соціальним очікуванням;
- антигуманний характер позбавлення волі – з її позбавленням каральний момент переважає над виховним, засуджений вилучається зі звичного середовища і позбавляється налагоджених соціальних зв'язків, які дають можливість ототожнювати себе з іншими членами суспільства;

– великі витрати на виконання покарань у виді позбавлення волі – утримання великої кількості громадян у виправних установах важким тягарем лягає на бюджет держави, стримує вирішення багатьох соціальних завдань, сприяє поширенню звичаїв і традицій кримінального середовища.

Література:

1. Богатирьова О.І., Олефір Л.І. Застосування пробації в Україні : навчальний посібник. Чернігів : Десна Поліграф, 2019, 208 с.
2. Пробація в Україні : наук. практ. посіб. Київ : Національна академія прокуратури України, 2018. 120с.

ДОРОЖНЯ КАРТА МОДЕРНІЗАЦІЇ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В ПЕНІТЕНЦІАРНУ СИСТЕМУ

Дмитренко Н. А.

*доктор філософії в галузі права,
доцент кафедри Херсонського юридичного факультету
Одеського державного університету внутрішніх справ
м. Одеса, Україна*

Дорожня карта модернізації кримінально-виконавчої системи України в пенітенціарну систему України в умовах сьогодення відповідає Концепції реформування (розвитку) пенітенціарної системи України, схваленою розпорядженням Кабінету Міністрів України від 13 вересня 2017 року № 654-р URL[1].

По-перше, керівництву Державної кримінально-виконавчої служби України пропонується створити плідну й конструктивну співпрацю з вітчизняним науковцями та нашими партнерами із зарубіжних пенітенціарних систем, що дозволить впровадити в діяльність органів і установ виконання покарань інноваційні здобутки як теоретичного, так і практичного спрямування. З цією метою варто відродити наукову експертну раду, яку в свій час очолював професор Богатирьов І.Г.

По-друге, слід не забувати, що успіх будь-яких реформ залежить від рівня їх сприйняття людьми, на яких покладається їх реалізація. А тому реформування пенітенціарної системи України потребує зміни професійної психології та подолання стереотипів у взаємовідносинах персоналу та засуджених. На наш погляд, це неможливо без докорінної